

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 187. Vtrum intellectus dæmonum sit obtenebratus per priuationem
cognitionis omnis veritatis, tum naturalis, tum supernaturalis, tum
speculatiuæ, tum practicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

13. Ac 7. Aristoteles dicens malum esse in pluribus, bonum in paucioribus, loquitur de hominibus præsertim in statu naturæ lapsæ, ac de iisdem Scriptura dicit: *Stultorum infinitus est numerus*, vt etiam ostendit experientia; sed ex hominibus non valet argumentum ad angelos: ergo. Probat minor: nam ideo plerique homines sunt mali, quia per concupiscentiam inclinatur vehementer ad bona sensibilia, quæ sunt illis magis nota, quam bonum rationis, ideoque bonum sensibile magis notum præponunt bono honesto minus noto: sed angeli erant purè intellectuales, & ante peccatum non habebant naturam corruptam, ac nullam habebant inclinationem ad bona sensibilia: ergo.

14. Ad 2. ideo Scriptura nunquam demonibus tribuit nomina Seraphim, & Thronorū, quia Seraphim dicuntur ex ardore charitatis, Troni dicuntur ex eo, quod in illis habitat, ac sedet Deus; sed in demonibus post peccatum non datur charitas, neque in ijs Deus habitat per gratiam; ergo demonibus post peccatum non debent tribui hæc nomina. Illis tamē tribuuntur nomina Cherubim, Principatuū, & Potestatum, quia significant scientiam, & potentiam, quæ bonis, malisque angelis possunt esse communia. Ex hoc, quod demones post peccatum non amplius vocentur seraphim, ac troni, non sequitur, quod ex illis ordinibus nullus peccarit. Leo 9. vel 8. dum dicit decimum ordinem angelorum per superbiam corruisse, vt explicat Magister in 2. dist. 9. cap. 7. ex coque Glossa, non significat, quod essent decem ordines, ex quibus decimus ceciderit, sed quod ex nouem ordinibus tot ceciderunt, vt sufficiant ad constituendum decimum ordinem angelorum malorum distinctum à nouem ordinibus angelorum bonorum. In eodem sensu potest explicari Saloniū Viennensis in Dial. de Ecclesia dicens: *decem sunt ordines angelorum, sed vnus cecidit per superbiam, & ideo boni Angeli semper ad hoc laborant, vt de hominibus numerus impleatur, & perueniat ad perfectum numerum, idest denarium.*

QVÆSTIO CLXXXVII.

Vtrum intellectus demonum sit obtenebratus per priuationem cognitionis omnis veritatis, tum naturalis, tum supernaturalis, tum speculative, tum practice?

S. Th. qu. 64. ar. 3.

1. **V**identur demones propter peccatum priuari fuisse cognitione omnis veritatis etiam naturaliter cognoscibilis ab ipsis: primo quia si aliquam veritatem cognoscerent, maxime cognoscerent se ipsos, aliosque angelos; sed non cognoscunt se ipsos, aliosque angelos: ergo. Probat minor: nam

cognoscere angelos, hoc est substantias separatas spectat ad quamdam beatitudinem, ideoque aliqui ultimam hominis beatitudinem constituerunt in cognitione substantiarum separatarum; sed hæc qualiscumque beatitudo non conuenit demonibus, qui damnati sunt ad summam miseriam: ergo.

2. Secundo Deus est naturaliter cognoscibilis ab angelis cognitione euidenti: sed demones non cognoscunt Deum cognitione euidenti, cum non habeant mundum cor: Deus autem euidenter ab ijs solū cognoscitur, qui habent mundum cor, iuxta illud Christi Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*: ergo.

3. Tertio ex S. Augustino lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 22. angeli de rebus habere possunt duplicem cognitionem, matutinam, & vespertinam; sed demones non habent cognitionem matutinam, quia res videntur in Verbo, quia non vident Verbum: nec habeant vespertinam, per quam res in se ipsis cognitæ referant ad laudem creatoris, quia creatorem non laudant, sed blasphemant; ergo.

4. Quarto demones videntur multo magis fuisse priuari omni cognitione veritatum supernaturalium, etiam earum, quæ in statu viæ fuerunt ipsis reuelatæ. Ex dictis enim quæst. 157. n. 9. demonibus antequam peccarent reuelatum fuerat mysterium incarnationis, seu Regni Dei; sed demones cum incitarent Iudæos ad Christum crucifigendum, hoc mysterium non cognouerunt: vt enim dicit Apostolus 1. ad Corinthios 2. *Si cognouissent, nunquam Dominum glorie crucifixissent*: ergo priuari fuerant cognitione incarnationis, ac proinde aliorum mysteriorum supernaturalium.

5. Quinto si demones cognoscerent aliquas veritates naturales, vel supernaturales, vel cognoscerent illas naturaliter, sicut nos cognoscimus prima principia, vel experientia, longi temporis, vel addiscendo ab alijs; sed non cognoscunt naturaliter, quia vt dicitur ad Ephes. 5. *Omnis manifestatio fit per lumen*, demones autem diuisi sunt à beatis angelis, sicut lux à tenebris, vt dicit Augustinus lib. 11. de Ciuit. cap. 19. & 33. non cognoscunt per experientiam longi temporis, quia vt docet Aristoteles lib. 1. Metaph. in proœmio experientia oritur à sensu; neque cognoscunt per reuelationem, qua illas addiscant ab angelis Sanctis, quia non est conuentio lucis ad tenebras, vt dicitur 2. ad Corinthios 6. ergo.

6. Sexto ex alia parte videntur demones habere cognitionem etiam supernaturalem fidei. Vt enim dicitur Iacobi 2. *demones credunt, & contremiscunt*, & vt docet Sanctus Thomas hoc art. 1. quæst. 64. *Cognitio, quæ est per gratiam in speculatione consistens, non est eis totaliter ablata, sed diminuta.*

7. Septimo vt arguit Durandus in 3. distinct. 23. quæst. 9. habitus fidei non amittitur, nisi peccando contra fidem; sed demones in via non peccarunt contra fidem: ergo

Z z z

non

546 De obtenebratione intellectus dæmonum.

non amiserunt habitum fidei supernaturalis, qui habitus remanet in ijs ad eorum malum, ideoque cruciantur de carentia beatitudinis supernaturalis, de qua beatitudine nihil nouerunt, nisi per fidem.

8. Respondeo quod Sanctus Thomas postquam quæst. 63. egit de peccato dæmonum, quæst. 64. agit de eorum pœna: & quia dæmones aliquas pœnas patiuntur in intellectu, aliquas in voluntate, aliquas videntur pati in ipsa substantia, ideo hoc art. 1. agit de pœnis, quas patiuntur in intellectu, illasque omnes comprehendit nomine obtenebrationis, seu excacationis, qua priuantur cognitione veritatis: art. 2. & 3. agit de pœnis, quas patiuntur in voluntate: cap. 4. agit de pœna, quam patiuntur per alligationem ad locum, & ignem inferni, qua fortasse puniuntur in ipsa sua substantia.

9. Supponit Sanctus Thomas cum omnibus Theologis dæmones in intellectu puniri pœna obtenebrationis consistente in priuatione sapientiæ, seu cognitionis veritatis: siquidem Ezech. 28. Luciferus sub persona Principis Tyrionum dicitur: *Perdidisti sapientiam tuam in dolo tuo*, & Damasc. lib. 2. de fide cap. 4. dicit: *dæmon lux à Creatore conditus, bonusque creatus, propria voluntate caligo factus est*. Hoc supposito, quærit, vtrum dæmones priuati sint cognitione omnium, vel aliquarum veritatum. Et quia aliquæ veritates cognoscuntur per naturam, aliquæ per gratiam, & reuelationem diuinam, ex quibus aliquæ sunt speculatiuæ, aliæ practicae, ideo de his omnibus quæstionem instituit, ac respondet tribus conclusionibus.

10. Prima conclusio est: cognitio, quam angeli cognoscunt veritates naturales per naturam, in dæmonibus, nec est ablata, nec diminuta. Probat: nam dæmonibus natura non est ablata; sed natura, & substantia angelorum est simplex, adeoque non potest minui subtractione alicuius partis, eo pacto, quo substantia hominis ut potest constans ex partibus potest minui subtractione, & amputatione partis, puta manus, aut pedis; ergo natura, & substantia angelorum non est diminuta, ac proinde non est diminuta eorum vis cognoscitiua, neque sunt ijs ablata species ipsis connaturales, nec est diminuta naturalis cognitio consequens ex his.

11. Confirmatur ex Patribus, ex quibus Sanctus Thomas desumpsit hanc doctrinam. Dionys. cap. 4. de diuinis nominibus dicit, quod naturalia dona non sunt in dæmonibus propter peccatum diminuta, quia quæ per naturam sunt incorruptibilia, per peccatum non corrumpuntur; sed naturalis vis cognoscitiua, ac species naturales innatae sunt naturalia dona, ac per suam naturam incorruptibilia; ergo in angelis non sunt diminuta. Ex opposita ratione quia in hominibus naturalia sunt subiecta corruptioni, & imminutioni, possunt etiam per peccatum imminui. Augustinus toto libro de diuinat. dæmonum, & lib. 2. de Gen. ad litteram

cap. 17. docet, vel supponit dæmones non fuisse priuatos ylla naturali cognitione speculatiua, & iuxta principia Augusti. Isid. lib. 1. sentent. cap. 10. & Bedæ tom. 8. lib. variarum quæstionum, quæst. 9. dicunt. *Prenuatores angeli, sanctitate amissa, non amiserunt viuacem creaturæ angelicæ sensum*.

12. Dices: dæmones de facto circa futura contingentia, & circa secreta cordium, de quibus non habent euidentiam, incidunt in varios errores, in quos non inciderent, si essent in pura natura: ergo per peccatum imminuta est in ijs vis cognoscitiua, quam habuissent in pura natura.

Respondeo, distinguo antecedens: errant ex defectu intellectus, nego; ex solo defectu voluntatis, concedo; & nego consequentiam. In pura natura angeli non proferrent absolutum ac determinatum iudicium de ijs, de quibus non haberent euidentiam, sed solum affirmarent eorum probabilitatem, ideoque non errarent. At post peccatum, quia habent voluntatem deprauatam, de ijs sæpè proferunt iudicium determinatum, ideoque errant, non ex defectu luminis intellectus, sed ex inordinatione voluntatis.

13. Quæritur, vtrum sicut in dæmonibus non est ablata, nec diminuta cognitio naturalis speculatiua, sic non sit ablata, nec diminuta cognitio practica naturalis?

Respondeo cum Suario lib. 8. de Angelis, cap. 6. numer. 11. dæmones priuatos esse omni recto iudicio practico in ordine ad omnes actus moraliter bonos, ita ut nunquam faciant vllum actum moraliter bonum, ut dicitur inferius quæst. 189. Ratio est, quia rectitudo iudicii practici dependet à rectitudine voluntatis, præsertim circa finem; sed dæmones habent voluntatem prauam, præsertim circa vltimum finem, cum illum constituerint in se ipsis, & non in Deo: ergo omne eorum iudicium practicum circa moralia est non rectum. Ex opposita ratione iudicium practicum dæmonum circa artificialia potest esse rectum: siquidem rectitudo iudicii practici circa artificialia non pender, à rectitudine voluntatis.

14. Secunda conclusio, quam ponit Sanctus Thomas, est: cognitio, quæ est per gratiam in speculatione consistens, non est dæmonibus totaliter ablata, sed diminuta. Probat: nam ut dictum est quæst. 156. dæmones, & damnati per signa euidentia conuincuntur de pluribus mysterijs fidei, & gratiæ, puta de hoc, quod Deus sit trinus, & vnus, quod Christus sit Deus, & homo, quod beati videant Deum: ideoque Iacobi 2. dicitur: *Dæmones credunt, & contremiscunt*, & ad Philipp. 2. de Christo dicitur: *Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genuflectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris*: ergo cognitio my-

ste.

steriorum supernaturalium non est demonibus penitus ablata, sed diminuta, cum non tot mysteria gratiæ cognoscant, neque tam perfectè, quam Angeli sancti. Videri possunt quæ diximus citata disput. 156. num. 17.

15. Confirmatur ex S. Augustino, qui lib. 9. de Ciuit. cap. 23. loquens de Christo dicit. *Ipsi autem demones hoc ita sciunt, ut eidem Domino infirmitate carnis induto, dixerint: quid nobis, & tibi Iesu Nazarene? venisti ante tempus perdere nos &c.* & paulo post. *Tantum verò eis innotuit, quantum voluit, tantum autem voluit, quantum oportuit; sed sic innotuit, non sicut Angelis sanctis, qui eius, secundum id, quod Dei Verbum est, participata aternitate perfruuntur, sed sicut eis terrendis innotescendum fuit.*

16. Queritur, utrum cognitio, qua demones cognoscunt quædam mysteria gratiæ, sit supernaturalis.

Respondeo ex dictis citata quæst. 156. num. 17. quod est supernaturalis metaphysicè, & præsuppositiue, non theologicè, cum per illam non ordinetur ad finem supernaturalem beatitudinis, ut ibi est explicatum. Sanctus Thomas dum dixit: *Cognitio, quæ est per gratiam in speculatione consistens non est eis totalitèr ablata, sed diminuta, non significat cognitionem illam demonum esse donum supernaturale gratiæ theologicæ, sed solum significat illam cognitionem esse naturæ indebitam, ac solum debitam ordini supernaturali gratiæ, ut ibidem explicatum est.* Ex proportionali ratione demones, dum hæc mysteria supernaturalia credunt, & contremiscunt, non credunt illa per fidem piam, & theologicam, & illis viliem ad consequendam supernaturalem beatitudinem, sed ut loquitur Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 5. art. 2. ad 5. *Demonum fides quodammodo coacta ex signorum euidentia.* Confirmatur ex S. Augustino, qui lib. 9. de Ciuit. cap. 21. loquens de notitia, quam demones habuerunt de Christo, ac de mysterio Incarnationis, dicit. *Innotuit ergo demonibus, non per id, quod vita æterna, & lumen incommutabile, quod illuminat pios, cui videndo per fidem, quæ in illo est, corda mundantur, sed per quedam temporalia suæ virtutis effecta, & occultissima signa præsentia, quæ Angelicis sensibus etiam malignorum spirituum potius, quam infirmitati hominum possent esse conspicua.*

17. Tertia conclusio est: demones priuati sunt omnium mysteriorum supernaturalium cognitione practica, hoc est effectiua amoris Dei, & actuum theologicè supernaturalium, & conducentium ad vitam æternam, & supernaturalem beatitudinem. Probat: nam demones, & damnati priuati sunt penitus potentia exercendi actus supernaturales fidei, spei, charitatis, aliarumque virtutum, supernaturalium, ut dicitur quæst. 189. ergo etiam priuati sunt qualibet cognitione practica effectiua talium actuum.

18. Ad 1. concedo maiorem, & nego minorem. Ad probationem distinguo maio-

rem: cognoscere Angelos, hoc est substantias separatas spectat ad quamdam beatitudinem hominum, transeat: ad quamdam beatitudinem Angelorum, nego maiorem; concedo minorem; & nego consequentiam. Quædam felicitas imperfecta naturæ inferioris consistit in hoc, quod vniatur naturæ superiori; sed homines in natura sunt inferiores Angelis; ergo quædam felicitas hominis consistit in hoc, quod intelligibiliter vniatur Angelis, illos cognoscendo in se ipsis, licet perfecta felicitas eiusdem hominis consistat in hoc, ut vniatur intelligibiliter supræ substantiæ separatæ, hoc est Deo. Ex opposita ratione, neque aliquis felicitas Angelorum consistit in hoc, quod cognoscant se ipsos, & alios Angelos, cum quibus conueniunt in ratione substantiæ separatæ, sed in hoc, quod cognoscant Deum, ac proinde demones ex eo, quod retineant naturalem cognitionem sui ipsius, & aliorum Angelorum, non habent ullam felicitatem, ne quidem imperfectam. Adde cognitionem substantiarum separatarum eatenus esse quamdam beatitudinem naturalem, quatenus conducit ad obtinendam, illam cognitionem Dei, in qua consistit naturalis beatitudo; sed cognitio, qua demones cognoscunt se ipsos, & alios Angelos, non conducit ad obtinendam illam contemplationem Dei, in qua in pura natura consisteret naturalis beatitudo, qua contemplatione demones sunt omnino priuati, ut dictum est quæst. 171. num. 14. ergo.

19. Ad 2. concedo maiorem, & distinguo minorem: Deus non cognoscitur euidenter ab Angelis cognitione illa altissima, in qua in pura natura consisteret eorum felicitas, concedo: cognitione aliqua euidenti, quæ in iis, qui non habent mundum cor, potius spectat ad miseriam, quam ad felicitatem, nego minorem; & nego consequentiam. Ut dictum est quæst. 171. num. 14. in pura natura felicitas naturalis hominis, & Angeli daretur illis à Deo in premium bonorum operum, & consisteret præcipue in contemplatione quadam abstractiua quidem, sed altissima Dei supponente rectitudinem voluntatis, & causante gaudium quoddam satiatiuum voluntatis. Hæc contemplatio supponit mundum cor, ideoque illam demones non habent, sicut non habent mundum cor. Solum igitur habent cognitionem Dei euidentem, qua cognoscunt Deum ut ipsis inimicum, ideoque talis cognitio non causat in ipsis gaudium, sed tristitiam, & non spectat ad eorum felicitatem, sed ad miseriam: siquidem miserri- mum est cognoscere Deum optimum, & potentissimum ut sibi inimicum. Adde ex Sancto Thoma, quod ad talem euidentem cognitionem de Deo non requiritur puritas moralis gratiæ, sed sufficit puritas physica naturæ Angelicæ.

20. Ad 3. Sicut præter mane, & vespere datur nox, sic præter cognitionem matut-

Z z z 2 nam,

nam, & vespertinam datur nocturna. In bonis igitur Angelis datur cognitio matutina, qua cognoscunt res in Verbo, quod est summa lux: datur cognitio, qua cognoscunt creaturas in se ipsis, referendo illas ad gloriam creatoris, quæ cognitio dicitur vespertina, quia sicut vespere ita est tenebrosus, ut aliquid participet de luce Solis, sic cognitio illa in quantum cognoscit creaturas, quæ respectu Dei sunt tenebræ, est tenebrosa, in quantum autem illas refert ad Deum, qui est summa lux intelligibilis, participat lucem diuinam. At in dæmonibus datur solum cognitio nocturna, quia cognitio, qua cognoscunt creaturas in se ipsis, ita est tenebrosa, ut quia creaturas non referunt ad gloriam creatoris, non participet lucem diuinam.

21. Ad 4. Argumentum non probat diabolum nullo pacto cognouisse mysterium incarnationis, ac diuinitatem Christi, sed solum probat, quod ante Christi mortem ita cognouerit Christum esse Deum, ut de hoc dubitauerit, & aliquando inclinaret ad diuinitatem Christi affirmandam, aliquando ad illam negandam. Ideo S. Augustinus lib. 9. de Ciuit. cap. 21. dicit. *Denique quando ea paululum superimenda indicauit, & aliquanto altius latuit, dubitauit de illo dæmonum princeps, eumque tentauit, an Christus esset explorans, quantum tentari permisit.* Proportionaliter quia diabolus ante passionem non cognoscebat euidenter Christum esse Deum, procurauit illum crucifigi à Iudeis, & verificatur, quod si dæmones euidenter illum cognouissent, nunquam Dominum gloriæ per manus hominum crucifixissent.

22. Ad 5. in quo queritur, vtrum dæmones veritates cognoscant naturaliter, vel per experientiam longi temporis, vel illas addiscant ab alijs Angelis per reuelationem: respondeo, quod dæmones veritates naturales cognoscunt per lumen naturale intellectus, quod lumen ipsis non est ablatum, ideoque verificatur sufficienter dictum Apostoli, quod *omnis manifestatio fit per lumen*: futura contingentia, & secreta cordium cognoscunt coniecturaliter etiam per experientiam longi temporis. Licet autem in nobis experientia oriatur à sensibus, tamen in angelis acquiritur sine vilo sensuum ministerio, dum per species intelligibiles aliqua cognoscunt ut presentia, vel præterita, quæ non cognouerunt ut futura, ut dictum est q. 154. n. 11. Demum non est inconueniens, quod aliqua addiscant per reuelationem à sanctis angelis, cum quibus conueniunt in natura intellectuali, licet non conueniant per rectitudinem voluntatis, ideoque verificatur, quod *non est conuentio lucis ad tenebras.*

23. Ad 6. in quo queritur, vtrum in dæmonibus detur fides, eiusque actus. Respondeo Durandum in 3. distinct. 23. quæst. 9. docere, quod si dæmones in via habuerunt habitum, & actum fidei, etiam in statu damnationis retinent habitum fidei informis, eiusque actus exercent, eique consentit Salmeron

in Comm. Epist. Iacobi, cap. 2. ad illa verba: *Dæmones credunt, & contremiscunt.* Afferunt autem pro se S. Augustinum, Sanctum Thomam, Alexandrum, & alios, ut videri potest apud Suarez lib. 8. de Angelis, cap. 6. num. 7. Dicendum, quod dæmones, & damnati, cum non possint amplius exercere actus theologicos supernaturales fidei, spei, & charitatis &c. non retinent illos habitus supernaturales Theologicæ, ac proinde nec habitum fidei theologicæ, siquidem tales habitus essent in ijs omnino inutiles: ergo sicut habitus fidei, & spei non remanent in beatis, quia non debent amplius exercere illorum actus, sic neque remanent in damnatis. Dum Iacobus dicit: *Dæmones credunt, & contremiscunt,* loquitur de fide quadam coacta, quæ non est theologia. In eodem sensu intelligendi sunt auctores, quos aduersarij afferunt pro sua sententia.

24. Ad 7. distingo maiorem: in viatoribus habitus fidei non amittitur, nisi peccando contra fidem, concedo: in damnatis nego. In viatoribus habitus fidei remanet, quandiu non peccant contra fidem, ut illo possint uti ad exercendos actus fidei viles, ac necessarios ad obtinendam iustificationem. At damnati, quibus aufertur potestas exercendi illos actus fidei theologicos, & ad iustificationem viles, aufertur etiam habitus fidei.

QVAESTIO CLXXXVIII.

Virum voluntas dæmonum sit obstinata in malo, & causa huius obstinationis sit physica, vel moralis Angelorum immutabilitas in proposito semel conceptio, vel subiectio gratia?

1. Videtur voluntas dæmonum non ita esse obstinata in malo, ut non possint retractare suum peccatum: primo quia liberum arbitrium ita est ad bonum, & malum, ut principalius sit ad bonum, quam ad malum; sed dæmones, qui præditi erant libero arbitrio, licet in primo instanti elegerint bonum, & dilexerint Deum super omnia, deinde relicto bono, elegerunt malum, & peccatum: ergo potuerunt etiam, relicto peccato, illudque retractando per penitentiam, redire ad bonum.

2. Secundo ideo homines non sunt immutabiles in malo semel electo, quia præditi sunt libero arbitrio; sed etiam angeli præditi sunt libero arbitrio, & quidē perfectiori, quam homines: ergo.

3. Tertio Angeli saltem occurrente nouo motiuo, possunt retractare propositum semel conceptum, ac de facto dæmones, quia illis in secundo instanti propositum fuit nouum motiuum, retractarunt propositum, quo in primo instanti decreuerant obseruare omnia